

Sygn. akt V.2 Ka 325/14

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 3 listopada 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach

V Wydział Karny Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku

w składzie:

Przewodniczący: SSO Jacek Myśliwiec

Sędziowie: SSR del. Katarzyna Gozdawa-Grajewska (spr.)

SSO Janusz Chmiel

Protokolant: Roman Czarnacki

w obecności Wandy Ostrowskiej Prokuratora Prokuratury Okręgowej

po rozpoznaniu w dniu 3 listopada 2014 r.

sprawy skazanego:

L. S. /S./

syna J. i M.

ur. (...) w Ż.

w sprawie o wyrok łączny

na skutek apelacji wniesionej przez skazanego

od wyroku Sądu Rejonowego w Rybniku

z dnia 28 marca 2014 r. sygn. akt IX K 942/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie 1 w ten sposób, że obniża orzeczoną karę łączną do 1 /jednego/ roku i 10 /dziesięciu/ miesięcy pozbawienia wolności;

II. w pozostałej części zaskarżony wyrok utrzymuje w mocy;

III. kosztami postępowania odwoławczego obciąża Skarb Państwa.

Sygn. akt V.2 Ka 325/14

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Rybniku w postępowaniu w sprawie IX K 942/13 wydał w dniu 28 marca 2014 r. wyrok łączny wobec L. S., skazanego prawomocnymi wyrokami:

I. wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 4 lutego 2010 roku w sprawie o sygn. akt IX K 584/10 za przestępstwo z art. 177 § 1 kk w zw. z art. 178 § 1 kk popełnione w dniu 31 lipca 2009 roku na karę 1 roku pozbawienia wolności, której wykonanie zawieszono na okres próby 4 lat, z tym że postanowieniem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 29 września 2011 roku zarządzono wykonanie w/w kary 1 roku pozbawienia wolności oraz orzeczono karę grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 30 zł i zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat;

II. wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 21 grudnia 2010 roku w sprawie o sygn. akt IX K 1820/10 za przestępstwa z art. 278 § 1 kk w zw. z art. 12 kk i art. 178a § 1 kk i art. 244 kk przy zast. art. 11 § 2 kk popełnione w dniu 16 czerwca 2010 roku na łączną karę 2 lat pozbawienia wolności, której wykonanie zawieszono na okres próby 4 lat, z tym że postanowieniem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 21 marca 2012r. zarządzono wykonanie w/w kary 2 lat pozbawienia wolności oraz orzeczono zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 4 lat;

III. wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 20 września 2011 roku w sprawie o sygn. akt IX K 256/11 za przestępstwo z art. 178a § 1 kk w zw. z art. 178 § 4 kk i art. 244 kk w zw. z art. 11 § 2 kk popełnione w dniu 10 marca 2011 roku na karę 1 roku pozbawienia wolności oraz orzeczono zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów na okres 6 lat ;

IV. wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 2 grudnia 2011 roku w sprawie o sygn. akt IX K 467/11 za przestępstwo z art. 178a § 1 kk w zw. z art. 178 § 4 kk i art. 244 kk w zw. z art. 11 § 2 kk popełnione w dniu 14 kwietnia 2011 roku na karę 1 roku pozbawienia wolności oraz orzeczono zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów na okres 7 lat;

V. wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 18 kwietnia 2012 roku w sprawie o sygn. akt IX K 1196/11 za przestępstwo z art. 244 kk popełnione w dniu 22 sierpnia 2011r. na karę 1 roku pozbawienia wolności której wykonanie zawieszono na okres próby 3 lat oraz orzeczono karę grzywny w wysokości 30 stawek dziennych po 20 zł;

Na podstawie art. 85 kk i art. 86 § 1 kk w miejsce kar pozbawienia wolności orzeczonych, wobec skazanego Ł. S. wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 20 września 2011 roku w sprawie o sygn. akt IX K 256/11, wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 2 grudnia 2011 roku w sprawie o sygn. akt IX K 467/11 oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 18 kwietnia 2012 roku o sygn. IX K 1196/11 Sąd meriti wymierzył mu karę łączną 2 lat pozbawienia wolności. Na podstawie art.

577 kpk na poczet orzeczonej w pkt 1 kary łącznej pozbawienia wolności zaliczył skazanemu okres odbycia kary w sprawie o sygn. IX K 256/11 od dnia 10 marca 2011r. do dnia 11 marca 2011r. i od dnia 11 lutego 2012r. do dnia 10 lutego 2013r. oraz okres odbycia kary w sprawie o sygn. IX K 467/11 od dnia 22 grudnia 2013r. do dnia 28 marca 2014r. Zaś na podstawie art. 86 § 1 kk i art. 90 § 2 kk połączył skazanemu środki karne w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów orzeczone wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 20 września 2011 roku w sprawie o sygn. akt IX K 256/11 oraz wyrokiem Sądu Rejonowego w Rybniku z dnia 2 grudnia 2011 roku w sprawie o sygn. akt IX K 467/11 i orzekł środek karny łączny 10 lat zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów. Na podstawie art. 576 § 1 kpk pozostawił pozostałe orzeczenia zawarte w wyrokach opisanych w pkt 1 do odrębnego wykonania. Natomiast na podstawie 572 kpk umorzył postępowanie o wydanie wyroku łącznego w sprawach o sygn. IX K 584/10 i IX K 1820/10. Na podstawie art. 624 § 1 kpk zwolnił skazanego w całości od zapłaty na rzecz Skarbu Państwa kosztów sądowych.

Apelację od powyższego wyroku łącznego wywiódł skazany.

Skazany Ł. S. w osobistej apelacji zaskarżył wyrok w punkcie 1, kwestionując wysokość wymierzenia mu kary łącznej 2 lat pozbawienia wolności. Wskazał, że powinien był Sąd Rejonowy zastosować zasadę pełnej absorpcji i wymierzyć mu karę 1 roku pozbawienia wolności zwłaszcza że jeden z połączonych wyroków zawierał karę z warunkowym zawieszeniem jej wykonania. Dodał, iż wydany wyrok łączny w sposób zasadniczy pogarsza jego sytuację prawną. W konkluzji środka odwoławczego skazany wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i wymierzenie mu kary łącznej 1 roku pozbawienia wolności

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja częściowo zasługiwała na uwzględnienie, a zarzut podniesiony przez skarżącego pozwoliły uznać wniesiony środek odwoławczy za częściowo zasadny.

Nie może być skuteczny zarzut, wywodzący rażąco niewspółmierność orzeczonej kary łącznej pozbawienia wolności z faktu, że stwarza ona dla skazanego większą dolegliwość niż wykonanie kar w układzie istniejącym przed wydaniem wyroku łącznego. Należy pamiętać, że kara łączna jest swoistym podsumowaniem działalności przestępczej skazanego w okresie objętym skazaniami za poszczególne czyny, które pozostają w zbiegu realnym. Jej celem nie jest premiowanie osoby wielokrotnie łamiącej porządek prawny, lecz zapewnienie racjonalnego stosowania kar i środków karnych poprzez likwidację swoistej konkurencji, która wynika z kilkakrotnych skazań. Popelnienie więcej niż jednego przestępstwa jest okolicznością, wskazującą na demoralizację skazanego, skoro wejście przez niego w konflikt z prawem nie miało jednorazowego, incydentalnego charakteru. Jak podkreśla się w orzecznictwie, „kara łączna to szczególna kara wymierzana niejako ‘na nowo’ i jako taka stanowić musi syntetyczną całościową ocenę zachowań sprawcy, będąc właściwą, celową z punktu widzenia prewencyjnego reakcją na popełnione czyny i jako taka nie może i nie powinna być postrzegana jako instytucja mająca działać na korzyść skazanego, ale jako instytucja gwarantująca racjonalną politykę karania w stosunku do sprawcy wielości – pozostających w realnym zbiegu – przestępstw, a taki stan rzeczy może w wyroku łącznym nawet pogorszyć sytuację skazanego, w szczególności przy łączeniu wyroków zawierających już kary łączne” (wyrok SA w Katowicach z 29 września 2011 r., II AKa 372/11, Prok. i Pr.-wkł. 2012/3/37). W rezultacie, okoliczność, że zaskarżony wyrok łączny zapadł w postępowaniu zainicjowanym przez samego skazanego, oczekującego skrócenia efektywnego czasu odbywania kar z wyroków jednostkowych, nie może mieć znaczenia przy badaniu prawidłowości i trafności zapadłego rozstrzygnięcia.

Brak również podstaw do skutecznego kwestionowania wymierzenia skazanemu – tytułem kary łącznej – kary bezwzględnej pozbawienia wolności, obejmujących m.in. skazanie na karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem wykonania (wyrok SR Rybnik I X K 1196/11). Podkreślenia wymaga, iż czyny przypisane Ł. S. wyrokami Sądu Rejonowego w Rybniku w sprawach IX K 256/11, IX K 467/11 i IX K 1196/11 zostały bez wyjątku popełnione po dniu 8 czerwca 2010 r., a zatem po dacie wejścia w życie przepisu art.89§1a k.k. (ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy i innych ustaw). Powołany przepis wprowadził możliwość orzeczenia w wyroku łącznym kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia nawet w przypadku skazania za zbiegające się przestępstwa jedynie na kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem. Z uwagi na normatywny kontekst wynikający z dodania przepisu art. 89§1a k.k., obecnie sąd może w wyroku łącznym orzec karę łączną bez warunkowego zawieszenia wykonania również wtedy, gdy łączeniu podlega kara bezwzględnej pozbawienia wolności z karą pozbawienia wolności, której wykonanie zostało warunkowo zawieszony (analogicznie: wyrok SA w Katowicach z dnia 15 marca 2012 r., II AKa 29/12, Biul. SAKa 2012/1/4; wyrok SN z 14 czerwca 2011 r., IV KK 159/11, Lex nr 848159; postanowienie SN z 18 października 2011 r., IV KK 262/11, Lex nr 1044057; postanowienie SN z 16 grudnia 2010 r., II KK 156/10, Lex nr 783279; wyrok SN z 17 stycznia 2013 r., II KK 84/12, Prok. i Pr. – wkł. 2013/4/1; wyrok SN z 21 lutego 2013 r., IV KK 309/12, Lex nr 1288764; wyrok SN z 21 lutego 2013 r., IV KK 372/12, Lex nr 1288766). Wraz ze zmianą stanu prawnego zdezaktualizowała się wykładnia przepisu art.89§1k.k., zgodnie z którą w razie skazania za zbiegające się przestępstwa na kary bezwzględne pozbawienia wolności z karami pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem ich wykonania, połączenie kar mogło nastąpić tylko poprzez orzeczenie kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania, a stwierdzenie braku warunków z art.69 k.k. do warunkowego zawieszenia wykonania kary łącznej prowadzić musiało do umorzenia postępowania w przedmiocie wydania wyroku łącznego (por. uchwała SN z 27 marca 2001 r., I KZP 2/01, OSNKW 2001/5-6/41). Zgodnie z regułami intertemporalnymi (art.4§1 k.k.), kodeks karny w brzmieniu obowiązującym przed 8 czerwca 2010 r. – jako względniejszy – znajdzie aktualnie zastosowanie jedynie w przypadku, gdy przynajmniej jedno z przestępstw wchodzących w skład realnego zbiegu, za które orzeczono kary pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem i bez warunkowego zawieszenia wykonania, zostało popełnione przed wejściem w życie ustawy nowelizującej z dnia 5 listopada 2009 r. W rozstrzyganej sprawie – jak już wyżej zaznaczono - sytuacja taka nie ma miejsca. Nowelizacja kodeksu karnego dodatkowo wytrąca skarżącemu

z rąk argument o potrzebie ukształtowania wyroku łącznego w sposób dla niego korzystny - wprowadzając przepis art.89§1a k.k. ustawodawca wprost wskazał, że wydanie wyroku łącznego jak najbardziej może pogorszyć sytuację skazanego.

Sąd Rejonowy w sposób nieprawidłowy natomiast ustalił granice kary łącznej wobec skazanego. O ile dopuszczalne granice kary łącznej zgodnie z regułami określonymi w art. 86 § 1 k.k. wynosiły: w przypadku zbiegu przestępstw od 1 roku do 3 lat pozbawienia wolności o tyle w tej konkretnej sprawie granice te wynosiły od 1 roku do 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności. Nie może bowiem ulegać wątpliwości, że Sąd Rejonowy wymierzając skazanemu Ł. S. – na skutek ponownego rozpoznania sprawy – karę 2 lat pozbawienia wolności przekroczył wysokość kary łącznej orzeczonej wobec niego w poprzednim nieprawomocnym wyroku łącznym wydanym w dniu 18 marca 2013r. uchylonym przez Sąd II instancji. Wyrok ten był zaskarżony tylko na korzyść skazanego. Tym samym Sąd Rejonowy wymierzając karę 2 lat pozbawienia wolności dopuścił się obrazy art. 443 kpk statuującego tzw. pośredni zakaz reformationis in pius. Zakaz ten oznacza przecieź, że w toku ponownego rozpoznania sprawy można wydać orzeczenie surowsze niż uchylone tylko wtedy gdy było zaskarżone na niekorzyść oskarżonego. Odstępstwa od tej zasady są ściśle określone w w/w przepisie i dotyczą wyłącznie środków zabezpieczających z art. 93 i 94 kk oraz sytuacji przewidzianej w art. 434 § 3 kpk, która w rozpoznawanej sprawie nie miała miejsca. Jest przy tym oczywistym, że ocena surowości zapadłego wyroku łącznego musi być oparta o jego realną dolegliwość, a więc w przypadku gdy na skutek ponownego rozpoznania sprawy sąd ustalając zbieg realny i łącząc kary orzekł jedną karę łączną to nie może być ona surowsza od kary łącznej, którą orzeczono w wyroku uchylonym, zaskarżonym wyłącznie na korzyść skazanego. Orzeczeniem surowszym jest bowiem każde orzeczenie skutkujące dolegliwością realnie większą niż dolegliwość wynikająca z orzeczenia uchylonego. Tak też wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 18 grudnia 2008r. II Aka 373/08, LEX 487588.

Tym samym Sąd Okręgowy obniżył orzeczoną karę łączną do 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności. Orzeczenie wobec skazanego kary łącznej w takim wymiarze, przy zastosowaniu zasady absorpcji, nie może być z pewnością poczytane za nadmierną dolegliwość, nie dającą się pogodzić z powszechnym odczuciem sprawiedliwości, a tylko taka uzasadniałaby stawianie orzeczeniu zarzutu rażącej niewspółmierności kary. Należy pamiętać że zasada absorpcji, o jaką skazany wnosił, ma charakter wyjątkowy i stosowana winna być wyłącznie w szczególnie uzasadnionych wypadkach, inaczej prowadzi może do swoistego premiowania sprawców wielu przestępstw i powodować, że kary za nie wymierzone nie zostaną w ogóle odbyte, co naruszałoby społeczne poczucie sprawiedliwości. Jeszcze raz należy podkreślić, że Sąd Rejonowy słusznie przy wymiarze kary łącznej zastosował art. 89a § 1 kk łącząc karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania z karą bezwzględną pozbawienia wolności. Sąd meriti wskazał dlaczego nie zastosował instytucji warunkowego zawieszenia wykonania kary pozbawienia wolności. Sąd orzekający przy wydawaniu wyroku wziął pod uwagę zachowanie skazanego w zakładzie karnym. Opinię dyrektora jednostki penitencjarnej o skazanym przytoczono wprost w pisemnych motywach zaskarżonego wyroku, nie sposób natomiast oczekiwać, by zachowanie Ł. S. w zakładzie karnym przesądzało o potrzebie wymierzenia mu kary łącznej przy zastosowaniu zasady pełnej absorpcji. O wymiarze kary łącznej decyduje związek przedmiotowo-podmiotowy między zbiegającymi się przestępstwami, zależny od tożsamości pokrzywdzonych, rodzaju naruszonych dóbr prawnych, sposobu działania i motywacji sprawcy czy bliskości czasowej poszczególnych czynów. Nie ma wpływu na wysokość kary łącznej stopień społecznej szkodliwości popełnionych przestępstw, kwestia ta podlegała już bowiem ocenie sądu przy wydawaniu wyroków skazujących w jednostkowych sprawach. Z kolei „zachowanie skazanego, w tym w trakcie odbywania kar pozbawienia wolności, może mieć dla wymiaru kary łącznej znaczenie jedynie subsydiarne, to jest ma pomóc w ustaleniu celowości kary łącznej” (wyrok SA w Krakowie z 19 grudnia 2012 r., II Aka 238/12, KZS 2013/2/48).

Argumenty podane przez Sąd Rejonowy na uzasadnienie niezastosowania zasady pełnej absorpcji przy ustalaniu wysokości kary łącznej zasługują na pełną aprobatę Sądu Okręgowego.

W tym kontekście nie sposób podzielić zarzutu skazanego dotyczącego rażąco niewspółmiernej kary łącznej pozbawienia wolności, jaka orzeczona została wobec niego na mocy zaskarżonego wyroku łącznego. Należy przypomnieć, iż na gruncie art. 438 pkt 4 kpk nie chodzi o każdą ewentualną różnicę w ocenach co do wymiaru

kary, ale o różnicę oceny tak zasadniczej natury, iż karę dotychczas wymierzoną nazwać można byłoby również w potocznym znaczeniu tego słowa „rażąco” niewspółmierną to jest taką którą w odczuciu społecznym nie da się zaakceptować. Orzeczona kara łączna jest karą wyważoną, ukształtowaną zgodnie z regułami określonymi w art. 85 kk. Z tego też powodu Sąd Okręgowy w pełni akceptując dokonaną przez Sąd Rejonowy analizę więzi podmiotowo – przedmiotowych pomiędzy poszczególnymi czynami opisanego wyżej zbiegu realnego nie znalazł podstaw, by obniżyć wymierzoną Ł. S. karę łączną poniżej 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności.

W tym stanie rzeczy, nie podzielając zarzutów apelacji o wymierzenie kary łącznej przy zastosowaniu zasady pełnej absorpcji jednakże znajdując podstawę do obniżenia wymierzonej kary łącznej do 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone orzeczenie w tym zakresie w pozostałej części utrzymując w mocy zaskarżone orzeczenie.

Kosztami za postępowanie odwoławcze, obciążono Skarb Państwa.